

CIVIELE RECHTER NEEMT OORDEEL VAAK OVER, MAAR ZEKER NIET ALTIJD

De invloed van tuchtrecht op aansprakelijkheid

Het lijkt logisch dat civiele rechters zich in een aansprakelijkheidsprocedure laten leiden door een eerdere tuchtspraak. Toch kan het ook anders lopen, laten recente casussen zien.

Een neurochirurg voert een herniaoperatie uit. Hij heeft ter bepaling van het operatieniveau de palpatoire lokalisatiemethode gebruikt. Een verkeerd niveau, zoals later blijkt. Daarom moet de patiënt nogmaals geopereerd worden en kan hij zijn werkzaamheden niet hervatten. Hierdoor lijdt hij inkomensschade. De patiënt dient vervolgens een klacht in bij het medisch tuchtcollege. In de daaropvolgende procedure ontkent de neurochirurg dat hij een fout heeft gemaakt. Ook het regionaal tuchtcollege en het Centraal Tuchtcollege komen tot die conclusie. Dat de neurochirurg op het verkeerde niveau heeft geopereerd, moet als een complicatie worden beschouwd die inherent is aan de methode van palpatoire lokalisatie. Een als deskundige gehoorde neurochirurg verklaart dat deze methode bij herniaoperaties als de meest gangbare wordt beschouwd. De kans dat na palpatoire lokalisatie op een onjuist niveau wordt

geopereerd, is zeer klein. Op grond van deze verklaring komt de tuchtrechter mede tot de overtuiging dat de aangeklaagde neurochirurg lege artis heeft gehandeld. De klacht van de patiënt wordt ongegrond verklaard. De patiënt neemt daar geen genoegen mee. Hij stelt de arts aansprakelijk en begint een civiele procedure om schadevergoeding te krijgen. De rechter oordeelt vervolgens – mede op

Bij niet-medische kwesties kan de civiele rechter makkelijker zelf oordelen

basis van dezelfde verklaring van de neurochirurg die als deskundige optrad – dat wel degelijk sprake is van een fout die aan de neurochirurg kan worden toegerekend. Doorslaggevend voor dit oordeel is dat de methode slechts hoogst zelden tot een onjuist resultaat leidt, zoals de deskundige ook in de tuchtprocedure had verklaard. Daarbij speelt mee dat bij de patiënt in kwestie geen sprake was van

een abnormale wervelkolom, een afwijking waardoor het operatieniveau nogal eens moeilijk te bepalen zou zijn. Vervolgens wordt de arts veroordeeld tot vergoeding van de door de patiënt geleden schade.

Deze casus is uiteindelijk aan de Hoge Raad voorgelegd en heeft geleid tot een uitspraak die bij letselschadeadvocaten bekend staat als het *Telfoutarrest*.¹ De uitspraak van de civiele rechter werd vernietigd, omdat de Hoge Raad bepaalde dat de civiele rechter alleen mag afwijken van het oordeel van de medisch tuchtrechter als hij dat voldoende begrijpelijk maakt, bijvoorbeeld aan de hand van het oordeel van een deskundige. Logisch, want bij de civiele rechter ontbreekt doorgaans, anders dan bij de tuchtrechter, de deskundigheid om medisch handelen te beoordelen. In de praktijk betekent dit dat een uitspraak van de medisch tuchtrechter als een soort deskundigenrapport in een civiele procedure wordt gebruikt. Afwijken van het oordeel van het tuchtcollege kan dan alleen op grond van een andersluidend oordeel van een deskundige. In deze zaak had de civiele rechter zijn oordeel onvoldoende begrijpelijk gemaakt in het licht van het oordeel van de tuchtrechter.

Betwist

Een analyse van rechtspraak over aansprakelijkheid van artsen leert dat de invloed van het oordeel van het tuchtcol-

lege van geval tot geval kan verschillen.² Soms kent de civiele rechter een heel grote betekenis toe aan het oordeel van de tuchtrechter. Dan moet vooral worden gedacht aan ernstig wangedrag of fouten met ernstige gevolgen, waarbij de patiënt veel schade heeft opgelopen. Zo werd de BIG-registratie van een psychiater die gedurende vele jaren een cliënt seksueel had misbruikt, door het tuchtcollege doorgehaald. De tuchtrechter had uitvoerig gemotiveerd dat sprake was van ernstig onzorgvuldig handelen, alleen al omdat de toegepaste behandelingsmethode ('tactiele bevestigingstherapie') niet tot de professionele standaard van de psychiater behoorde. De civiele rechter nam dat oordeel vervolgens over en

concludeerde op grond daarvan dat sprake was van een beroepsfout.³ Hoewel in de meeste civiele procedures de tuchtrechter in zijn oordeel wordt gevolgd, wordt in andere gevallen het oordeel van het tuchtcollege op onderdelen door de arts met succes betwist. Zo kreeg een tandarts een berisping van de tuchtrechter, omdat hij sinds het eind van de jaren tachtig bij een patiënt paradontitis niet had herkend. In de daarop gevolgde civiele procedure ontsnapte de tandarts gedeeltelijk aan de aansprakelijkheid voor de schade die de patiënt als gevolg hiervan had geleden. Voor de periode 1988-1992 hoefde de tandarts nog niet bekend te zijn met paradontitis omdat, zo betoogde een deskundige,

toentertijd slechts beperkte mogelijkheden tot bijscholing bestonden. De civiele rechter nam dit deskundigenrapport over en week af van het oordeel van de tuchtrechter.⁴

Rigoreuze aanpak

Soms vormt de uitspraak van de tuchtrechter zelf (waarbij een klacht gegrond is verklaard) voor de civiele rechter aanleiding anders te oordelen. Zo kreeg een psychiater van de tuchtrechter een waarschuwing omdat hij over een patiënt had gerapporteerd op een wijze die niet voldeed aan de professionele standaard. De civiele rechter overwoog dat in de uitspraak van het tuchtcollege geen kritiek te lezen was op de bij de patiënt

gestelde diagnose als zodanig. Dat niet volgens de beroepsnormen was gerapporteerd, zoals de tuchtrechter had geoordeeld, betekende niet zonder meer dat de uitkomst van het onderzoek in dit geval onjuist was. De onzorgvuldige werkwijze op zichzelf – die bij het tuchtcollege tot een waarschuwing had geleid – was voor de civiele rechter dus onvoldoende om te spreken van een beroepsfout die schade veroorzaakt had.⁵

Als het tuchtcollege een oordeel geeft over aspecten waarvoor geen medische expertise nodig is, kan de civiele rechter makkelijker – zonder deskundigenrapport – een andere mening hebben. Een praktijkvoorbeeld om dit te illustreren. Een tandarts sleet bij een patiënte met een verregaande wens tot renovatie van

lijke vraag: heeft de patiënt informed consent verleend? Daarbij is medische expertise minder noodzakelijk en kan de civiele rechter zich dus makkelijker zelf een oordeel vormen.

Daarnaast is een civiele rechter niet zonder meer gebonden aan feiten die in een tuchtrechtelijke procedure als vaststaand zijn aangenomen, zeker niet als de aangeklaagden in die procedure verstek hebben laten gaan. In een zaak waarin artsen niet waren verschenen voor het tuchtcollege, overwoog de civiele rechter dat hen dat weliswaar aan te rekenen was, maar dat dat niet wegnam dat het tuchtcollege de stellingen van de klager niet had kunnen beoordelen in het licht van een weerwoord van de artsen. Daarom kon in dit geval geen bewijswaarde aan de uitspraak van de tuchtrechter worden toegekend.⁷ Na een tuchtrechtelijk oordeel heeft de arts dus nog de mogelijkheid om de civiele rechter ervan te overtuigen dat hij van andere feiten moet uitgaan.

Aansprakelijkheid

Tot slot zijn er nog de zaken waarin een civiele rechter het oordeel van de tuchtrechter geheel overneemt en dus tot een (beroeps)fout concludeert, maar waarin de aansprakelijkheid van de arts nog niet vaststaat. De civiele rechter moet in zo'n geval beoordelen of de (beroeps)fout de oorzaak is van de schade die de patiënt stelt te hebben geleden. Het ontbreken van dit oorzakelijk verband kan een verdere belemmering vormen voor het aannemen van aansprakelijkheid. Dat wordt duidelijk in de treurige casus van een huisarts die bij een baby de werkdiaagnose 'gastro-enteritis met ondervulling/uitdroging en bijkomende bacteriële infectie' stelde maar daarbij, naar later bleek, onvoldoende aandacht had voor de ernstige aard van de tekenen van uitdroging bij het kind. De huisarts schreef antibiotica voor en adviseerde de ouders het kind regelmatig vocht toe te dienen. Het kind werd echter, kort na het bezoek aan de huisarts, door zijn ouders levenloos aangetroffen in zijn eigen braaksel. Reanimatie door ambulance-

personeel mocht niet meer baten. De ouders kregen na het overlijden van hun kind psychische klachten, dienden vervolgens een klacht tegen de huisarts in en stelden hem aansprakelijk voor geleden schade. Het tuchtcollege legde de huisarts een waarschuwing op. Ook de civiele rechter stelde vast dat sprake was van een beroepsfout, maar kende niettemin geen schadevergoeding aan de ouders toe.⁸ Niet omdat geen sprake was van 'normoverschrijding', maar omdat de rechter op grond van een deskundigenrapport concludeerde dat het, gezien de algemene slechte conditie van het kind op dat moment, waarschijnlijk niet zou hebben uitgemaakt als de arts wel voldoende aandacht had gehad voor de tekenen van uitdroging.

Enkele jaren geleden ontwikkelde een interdepartementale werkgroep van juristen plannen om de stapeling van civiele procedures op tuchtprocedures te beperken door de tuchtrechter de bevoegdheid te geven een simpele schadevergoeding toe te kennen aan klagers.⁹ Daarbij was de gedachte dat klagers na een toegekende schadevergoeding door de tuchtrechter veelal geen behoefte meer zouden hebben ook nog een civiele procedure te starten.¹⁰ In 2009 veegde de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport dit plan van tafel. Volgens het ministerie zouden schadevergoedingsvraagstukken in medische aansprakelijkheidszaken te complex zijn voor behandeling bij de tuchtrechter.¹¹ De gang van de tuchtrechter naar de civiele rechter zal dus ook in de toekomst gemaakt blijven worden. ■

contact

hester.uhlenbroek@boekel.com
cc: redactie@medischcontact.nl

Geen belangenverstrengeling gemeld

web

De voetnoten vindt u bij het artikel op onze website: medischcontact.nl.
Zie het dossier Arts en recht voor leerzame tuchtzaken en het laatste tuchtrechtelijke nieuws.

De gang van de tuchtrechter naar de civiele rechter zal gemaakt blijven worden

haar gebit alle tanden en kiezen af ten behoeve van het plaatsen van kronen. Na de behandeling kreeg de patiënte last van complicaties. Ze vond dat ze onvoldoende geïnformeerd was over de risico's van de ingreep. Het tuchtcollege oordeelde dat de ingreep volgens de beroepsnormen niet uitgevoerd had mogen worden en berispte de tandarts. De civiele rechter vond echter dat deze ingreep voor rekening en risico van patiënte kwam, omdat zij er zelf om had gevraagd. Dat daarmee een rigoureuze aanpak zou zijn gemoeid, was de patiënte bekend.⁶ De civiele rechter week dus af van het oordeel van de tuchtrechter, omdat het hier niet zozeer een medisch-technische kwestie ging, maar om een gezondheidsrecht-